Vol 5 Issue 6 July 2015

ISSN No : 2230-7850

International Multidisciplinary Research Journal

Indian Streams Research Journal

Executive Editor
Ashok Yakkaldevi

Editor-in-Chief
H.N.Jagtap

Welcome to ISRJ

RNI MAHMUL/2011/38595 **ISSN No.2230-7850**

Indian Streams Research Journal is a multidisciplinary research journal, published monthly in English, Hindi & Marathi Language. All research papers submitted to the journal will be double - blind peer reviewed referred by members of the editorial board.Readers will include investigator in universities, research institutes government and industry with research interest in the general subjects.

International Advisory Board

Flávio de São Pedro Filho
Federal University of Rondonia, Brazil

Kamani Perera
Regional Center For Strategic Studies, Sri Lanka

Janaki Sinnasamy
Librarian, University of Malaya

Romona Mihaila
Spiru Haret University, Romania

Delia Serbescu
Spiru Haret University, Bucharest, Romania

Anurag Misra
DBS College, Kanpur

Titus PopPhD, Partium Christian University, Oradea,Romania

Mohammad Hailat
Dept. of Mathematical Sciences, University of South Carolina Aiken

Abdullah Sabbagh
Engineering Studies, Sydney

Ecaterina Patrascu
Spiru Haret University, Bucharest

Loredana Bosca
Spiru Haret University, Romania

Fabricio Moraes de Almeida
Federal University of Rondonia, Brazil

George - Calin SERITAN
Faculty of Philosophy and Socio-Political Sciences Al. I. Cuza University, Iasi

Hasan Baktir
English Language and Literature Department, Kayseri

Ghayoor Abbas Chotana
Dept of Chemistry, Lahore University of Management Sciences[PK]

Anna Maria Constantinovici
AL. I. Cuza University, Romania

Ilie Pintea,
Spiru Haret University, Romania

Xiaohua Yang
PhD, USA

......More

Editorial Board

Pratap Vyamktrao Naikwade
ASP College Devrukh,Ratnagiri,MS India

R. R. Patil
Head Geology Department Solapur University,Solapur

Rama Bhosale
Prin. and Jt. Director Higher Education, Panvel

Salve R. N.
Department of Sociology, Shivaji University,Kolhapur

Govind P. Shinde
Bharati Vidyapeeth School of Distance Education Center, Navi Mumbai

Chakane Sanjay Dnyaneshwar
Arts, Science & Commerce College, Indapur, Pune

Awadhesh Kumar Shirotriya
Secretary,Play India Play,Meerut(U.P.)

Iresh Swami
Ex - VC. Solapur University, Solapur

N.S. Dhaygude
Ex. Prin. Dayanand College, Solapur

Narendra Kadu
Jt. Director Higher Education, Pune

K. M. Bhandarkar
Praful Patel College of Education, Gondia

Sonal Singh
Vikram University, Ujjain

G. P. Patankar
S. D. M. Degree College, Honavar, Karnataka

Maj. S. Bakhtiar Choudhary
Director,Hyderabad AP India.

S.Parvathi Devi
Ph.D.-University of Allahabad

Sonal Singh,
Vikram University, Ujjain

Rajendra Shendge
Director, B.C.U.D. Solapur University, Solapur

R. R. Yalikar
Director Managment Institute, Solapur

Umesh Rajderkar
Head Humanities & Social Science YCMOU,Nashik

S. R. Pandya
Head Education Dept. Mumbai University, Mumbai

Alka Darshan Shrivastava
Shaskiya Snatkottar Mahavidyalaya, Dhar

Rahul Shriram Sudke
Devi Ahilya Vishwavidyalaya, Indore

S.KANNAN
Annamalai University,TN

Satish Kumar Kalhotra
Maulana Azad National Urdu University

Address:-Ashok Yakkaldevi 258/34, Raviwar Peth, Solapur - 413 005 Maharashtra, India
Cell : 9595 359 435, Ph No: 02172372010 Email: ayisrj@yahoo.in Website: www.isrj.org

Indian Streams Research Journal
ISSN 2230-7850

Impact Factor : 3.1560(UIF)
Volume - 5 | Issue - 6 | July - 2015

महागडे शिक्षण– आणि वंचीत समाज

उल्हास उढाण

सारांश

इ.स.1982.– 83 दरम्यान तत्कालीन महाराष्ट्र राज्याचे मुख्यमंत्री वसंतदादा पाटील यांनी राज्यातील शैक्षणिक गरज लक्षात घेउन विनाअनुदान तत्वावर काही महाविद्यालय काढण्यास परवानगी दिली. यातून पुढे सर्वच प्रकारच्या शैक्षणिक संस्था विनाअनुदानतत्वावर निघण्यास मोठया प्रमाणात सुरूवात होवून आज या व्यवस्थेला निव्वळ बाजारी स्वरूप प्राप्त झाले आहे. हे आपण पहात आहोत.

SHORT PROFILE

Ulhas Udhan is Research Scholar and social Education Content.

प्रस्तावना :–

धोरणकर्त्याचा मूळ उदेश बाजुला जावून त्याची जागा उद्योग आणि व्यापाराने घेतली. समाज व्यवस्थेतील वंचीत घटकांना सर्व प्रकारचे, सर्व पातळीवरचे शिक्षण मिळाले पाहिजे हा मूळ उदेश बाजूला जावून आधिकाधिक नफा कमावणे हेच सूत्र दृढ झाले. सरकारने ही या सर्वच बाबी कडे दुर्लक्ष करत या प्रकारच्या शैक्षणिक संस्था चालवणा–यांवर कोणत्याही प्रकारचा अकुंश न ठेवता त्यांना संपूर्ण स्वातंत्र देवून एक प्रकारे या नफेखोरीला पाठिंबाच दिला. यातून पुढे वंचीत समूहातील घटकांसमोर हे महागडे शिक्षण घ्यायचे कसे हा मोठा गंभीर प्रश्न निर्माण झाला आहे.

मानवाच्या मुलभूत गरजांमध्ये आता शिक्षण आणि आरोग्य या दोन महत्वाच्या घटकाचा समावेश झालेला आहे. हे आपणास दुर्लक्षीत करता येणार नाही 'दारिद्रयाच्या निर्मुलनासाठी आणि मानव जातीच्या उत्कर्षासाठी शिक्षण ही एक सामाजिक आणि अत्यावश्यक गरज आहे, ती समाज विकासासाठी, राज्य व राष्ट्र विकासासाठी प्रभावीपणे राबवली पाहिजे असे स्वातंत्र्यपुर्व व स्वतंत्र्योत्तर भारतातील व महाराष्ट्रातील सर्वच महापुरूषांनी प्रतिपादीत केले आहे. त्यामध्ये महात्मा जोतीराव फुले, सयाजीराव गायकवाड, छत्रपती शाहू महाराज, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर, कर्मवीर भाऊराव पाटील अथवा स्वंतत्र महाराष्ट्राचे पहिले मुख्यमंत्री यशवंतराव चव्हाण यांचा समावेश करावा लागेल.

राजर्षी शाहू महाराजांनी शिक्षणाला 'सामाजिक शक्तीचे, ऐहिक समृद्धीचे व सत्तेचे उगमस्थान मानले होते' तर डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी शिक्षणाला 'वाघिणीचे दूध मानले होते' आजच्या 'शैक्षणिक परिस्थीतीवर भाष्य करतांना शिक्षणतज्ज्ञ डॉ. राम ताकवले म्हणतात, 'विना अनुदानित शिक्षण संस्थांची संख्या वाढत आहे व्यावसायीक शिक्षणातून शासनाने आपले अंग काढुन घेतले आहे. ज्ञानदाना ऐवजी ज्ञानविक्रय करणारी प्रवृत्ती वाढत आहे. शिक्षण महाग होत आहे.'

या पार्श्वभूमीवर व्यवसायाभिमुखतेच्या आणि गुणवत्तेच्या नावाखाली ग्रामीण शेतकरी, कामगार, श्रमजीवींना शिक्षणाची दारे बंद होत आहेत. शिक्षणाचा हेतू, शिक्षणाचा केंद्र बिंदू माणूसच आहे. असे यशवंतराव चव्हाणांना वाटत होते म्हणूनच ते म्हणतात, 'प्रगत लोकशाहीचा घटक हा माणूस आहे आपली लोकशाही दृढमुल करावयाची असेल त्यासाठी या पाठीमागे आपण शक्ती उभी केली पाहिजे आणि ती शक्ती शिक्षणात आहे म्हणूनच आपण शिक्षणाच्या पाठीमागे आहोत.'

या सर्व परिस्थितीत सामान्य विद्यार्थ्यांनी शिक्षणतरी कसे घ्यावे? याचा आपणास गांभीर्याने विचार करावा लागेल. गेल्या 3–4 वर्षापासून सर्वत्र दुष्काळाने थैमान घातले आहे. शेतकरी मोठया प्रमाणावर आत्महत्या करत आहेत. सर्वप्रथम त्यांच्या समोर जगण्याचाच प्रश्न निर्माण झाला आहे तर शिक्षणाचे काय ? पत्रकार पी. साईनाथ यांनी शेतकरी आत्महत्यांची कारणे विशद करतांना शिक्षण आणि आरोग्याचा खर्च ही या आत्महत्येला कारणीभूत असल्याचे म्हटले आहे.

सर्व सामाजातील विद्यार्थ्यांना शिक्षण देणे हा

भारतीय राज्यघटनेने त्यांना बहाल केलेला मुलभूत अधिकार आहे. आरक्षण गटातील मुलांचेही प्रश्न गंभीरच आहेत यात दुमत असण्याचे काहीच कारण नाही. परंतु शासन किमान त्यांना काही शैक्षणिक सवलती, शिष्यवृत्ती तरी देते. अशा परिस्थितीत आरक्षण गटाच्या बाहेरील आर्थिक मागास घटकांच्या विद्यार्थ्यांचा शासनाला व येथील व्यवस्थेला गंभीरपणे विचार करावा लागेल. त्रोटक दिल्या जात असलेल्या ईबीसीच्या सवलतीमुळे तो प्रश्न सुटणार नाही.

गॅट करारानंतर शिक्षणाचे सर्व स्वरूपच बदलुन गेलेले आहे, शिक्षण सेवेचा व्यापार झाला आणि कधीही मंदीचे सावट नसणारा शिक्षण हा उद्योग बनला. परिणामी शिक्षणातून एक नवी विषमता तयार झाली. गरीबांचे शिक्षण आणि श्रीमंतीचे शिक्षण ही नवी व्यवस्था जन्माला आली. याचे खूप मोठे दूरगामी परिणाम आपल्या भावी पिढ्यांना व येथील व्यवस्थेला भोगावे लागतील. आजच्या परिस्थितीत सामान्य वंचीत घटकातील मुलांना उच्च तर सोडा साधं प्राथमिक शिक्षण ही घेणे अवघड झाले आहे. स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या माध्यमातून देण्यात येणारे शिक्षण कसे आहे हे आपण सर्वजन जाणत आहेत. 65 टक्के पेक्षा जास्त सर्व–सामान्य घटकालीत मूलं यातून शिक्षण घेत आहेत. याकडे आपणास दूर्लश करून चालणार नाही.

खाजगीकरण आणि इंग्रजीमाध्यम या रेटयात या संस्थांचा पार चुराडा झाला आहे. आज 50 टक्के पेक्षा जास्त शाळामध्ये गणित, इंग्रजी, विज्ञान विषयाचे शिक्षक तेथे उपलब्ध नाहीत जेथे आहेत ते शिकवत नाहीत. हीच परिस्थिती मुख्यध्यापक पदाची आहे. या विषयाचे अभ्यासक हेरंब कुलकर्णी म्हणतात ते बरोबर आहे, 'शाळा आहे शिक्षण शिक्षण नाही.'

कोणत्याही देशाची संपत्ती ही त्या देशाचे प्रशिक्षीत मनुष्यबळ असते हे पुन्हा नव्याने सांगण्याची आवश्यकता वाटत नाही. व्यक्ती, समाज आणि राष्ट्र विकासासाठी शिक्षणाचा महत्व आपण जाणतो आहोत तरीही दुर्लक्ष करत आहोत.

जगातील सर्वच विकसीत राष्ट्र गुणवतापूर्ण शिक्षणासाठी पुढाकार घेत आहेत. आमच्या देशातील विविध आयोगाचे अहवाल आमच्या डोळयात अंजन घालत आहेत आणि आम्ही फक्त डोळे चोळत बसलो आहोत.

हे सर्व का घडते आहे? याच्या जोपर्यंत आम्ही मूळाशी जाणार नाहीत तोपर्यंत आम्हाला नवा मार्ग दिसणार नाही म्हणूनच भारतरत्न सी.एन. राव यांना शिक्षणा बाबत 11/12 वर्षापुर्वी केलेली विधानं पुन्हा पुन्हा करावे लागत आहेत.हे आमचे दुर्दैव आहे.

संदर्भ :

1.चव्हाण यशवंतराव – सहयाद्रीचे वारे
2.वाघमारे जनार्दन – शिक्षण स्वरूप आणि समस्या
3.वाघ रामनाथ (संपा) – युगप्रवर्तक यशवंतराव
4.रणसुभे विलास (संपा) शिक्षण.
5.चौसाळकर अशोक (संपा) समाज प्रबोधन पत्रिका 2013.
6.दै. लोकसत्ता 22 जाने 2003
7.दै लोकसत्ता 22 जुलै 2014
8.दै.लोकसतता 6 ऑगस्ट 2014.

उल्हास उढाण
शिक्षण व सामाजिक विषयाचे अभ्यासक

Publish Research Article
International Level Multidisciplinary Research Journal
For All Subjects

Dear Sir/Mam,

We invite unpublished Research Paper,Summary of Research Project,Theses,Books and Book Review for publication,you will be pleased to know that our journals are

Associated and Indexed,India

- International Scientific Journal Consortium
- OPEN J-GATE

Associated and Indexed,USA

- Google Scholar
- EBSCO
- DOAJ
- Index Copernicus
- Publication Index
- Academic Journal Database
- Contemporary Research Index
- Academic Paper Databse
- Digital Journals Database
- Current Index to Scholarly Journals
- Elite Scientific Journal Archive
- Directory Of Academic Resources
- Scholar Journal Index
- Recent Science Index
- Scientific Resources Database
- Directory Of Research Journal Indexing

Indian Streams Research Journal
258/34 Raviwar Peth Solapur-413005,Maharashtra
Contact-9595359435
E-Mail-ayisrj@yahoo.in/ayisrj2011@gmail.com
Website : www.isrj.org